

Mehmet ÖZDEMİR

Recep Tayyip ERDOĞAN'ın başkanlığında kurulan 59. Cumhuriyet Hükümetiyle birlikte, 14 Nisan 2003 tarihinde Kültür ve Turizm

Bakanlıkları yeniden birleştirilerek 'Kültür ve Turizm Bakanlığı' haline getirilmiştir. 'Kültür' ve 'Turizm' bakanlıklarına reva görülen bu muamele yeni değildir. Sanki 'yama' gibi görülen bu bakanlıklar, zaman zaman ayrılır, zaman zaman birleştirilir!

Bizde 'Devlet Ana' zihniyetinden kaynaklanan bir söz vardır: Devletin işi durmaz! 'Devletin işi durmaz' da, devletin işleyişi durabilir! Veya devletin işi iyi veya kötü yürütülebilir. Öyle zamanlar da olur ki, 'bir deli bir kuyuya bir taş atar, kırk akıllı çıkartamaz....'. yine devletin işleri 'durmadığı' gibi, geriye de gidebilir. Bunun acısını da millet çeker...

İdare tarihimiz böyle yüzlerce misalle doludur. 'Ben yaptım oldu' zihniyetiyle yapılan yanlışlıklar zamanla çok pahalıya mal olmakta, sonunda telafisi de mümkün olmadığından, büyük kayıplara yol açmaktadır. T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin Kalkınma Bankası'yla birleştirilmesi de böyle olmamış mıdır? Boş yere ve şahsi kaprislerle Turizm Bankası yok edilmiştir. Konusunda sektörün en önemli enstrümanı olan Turizm Bankası, kendisine en fazla ihtiyaç duyulan zamanda yok edilmiştir.

Yetişmiş Olan İnsanımız 'İhtiyaç Fazlası' mı?

Müesseseler yok edilirken, yalnızca tabelalar değişmekte, insan unsuru da yok edilmektedir. Bu işleyişte 'iyi para kötü parayı kovmamakta', yetişmiş, nitelikli, seçkin personel yok olup gitmektedir. Bu insanlar ya kurumlarından eski iş ortamını; mutluluk, güvenlik ve üretkenliği bulamadıklarından ayrılmakta veya aynı kurumda kaldıkları halde eski kurumlarını bulamadıkları için manen yok olmaktadır.

'Devlet'in en önemli özelliği devamlılıktır. En büyük ve en önemli idari kurum olan devlet, bir kurallar manzumesidir. Esas olan bu kuralların objektif ve sürekli olarak uygulanmasıdır. Bunu uygulayan da 'Devletin Memurları'dır. Dolayısıyla devletin memurlarının çok iyi yetişmiş; konusunda üst düzeyde bilgi sahibi, olaylar içerisinde tecrübe kazanmış, maharet ve basiret sahibi seçkin insanlardan meydana gelmesi gerekir. Burada önemli olan nicelik değil, niteliktir.

Nitelikli insanın bilgisini deneyimle zenginleştirmesi 'zamanla' mümkün olmaktadır. Devletin idari kadrolarında belirli makamlar için 'zaman şartı' aranması

Turizm Bakanlığı Yakında Tekrar Müstakil Duruma Gelecektir

keyfi veya tesadüfi değildir. O makamlara gelecek 'ehil insanların' yetişmesini temin içindir. Çünkü bu insanların verecekleri kararlar ve yapacakları uygulamalar kamu menfaatine olmalıdır. Devletin Memuru milletin vücut verdiği ve milleti temsil eden kamu hükmü şahsiyetinin temsilcisidir. Dolayısıyla toplumun güvenliğini, refah ve saadetini sağlamak; itibarını, hak ve menfaatlerini korumak, adaleti tesis etmekle görevlidir.

Turizm Bakanlığı: Bir Asrı Geçen Mazi

Sanayi Devrimi'nin bir ürünü olan Turizm ('Turizm' deyimini 19.yüzyıl sonlarına doğru kullanıldı); bizde de Osmanlı Devleti'nde sanayileşme çabaları ve Sergi-i Umum-i Osmani (1863 İstanbul Uluslararası Sanayi Sergisi) ile başladı. Batı anlamında oteller, ulaşım, yeme-içme üniteleri, acentalar, turizmin diğer unsurları, bu tarihten itibaren görülmeye başladı.

Sanayileşmenin doğal bir ürünü olan turizmin, ülkele- rin sanayileşmesiyle doğru orantıda bir gelişme göstermesi de doğaldır.

Türkiye'de turizmin kurumsallaşmasına yönelik faaliyetler de bu dönemde görülmeye başladı. İlk mevzuat çalışması 1890 yılında yürürlüğe giren 'Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında Tatbik Edilecek 190 Sayılı Nizamname' ile başlamıştır. Türkiye turizminin piri olarak da Kara Şemsi Reşit Saffet'i veya Cumhuriyet sonrası adıyla Reşit Saffet Atabinen'i görüyoruz. Atabinen'in arkadaşları ile birlikte kurdukları 'Seyyahin Cemiyeti' de turizmle ilgili ülkemizdeki ilk sivil toplum kuruluşudur.

Turizm konusunun kamu yönetimi içinde örgütlenmesi 1934 yılında belirginleşti. Altıncı İnönü Hükümeti zamanında İktisat Vekili Mahmut Celal (Bayar) Beyin hazırladığı "İktisat Vekaleti Teşkilat ve Vazifeleri" Hakkında 2450 Sayılı Kanunla turizm yasada yerini aldı. "İktisat Vekaleti Dış Ticaret Dairesi"ne bağlı "Türk Ofis"çe turizm faaliyetleri yürütülmeye başlandı. Başlangıçtaki bu örgütlenme biçimi, turizmin ülke içindeki yeri ve değeri bakımından önemlidir. "Türk Ofis" in yayın ve tanıtım işlerini yürüten birimi içindeki "Turizm Masası" çok geçmeden 1938 yılında ayrı bir şubeye dönüştürüldü.

II. Saydam Hükümeti zamanında kurulan Ticaret Vekaleti (3 Nisan 1939) ile birlikte "Turizm Müdürlüğü" de teşkilat yapısı içinde yerini buldu.yıllat geçtikçe turizme bakış açısı genişlerken, idari yapı içerisinde de turizmin önemi arttı.

Genel Müdürlükten Bakanlığa

Hızla ilerleyen teknolojiyle birlikte değişen dünya koşulları içerisinde, turizmin tanıtım ve propaganda ile olan yakın ilişkisi de belirginleşmeye başladı. Bu doğ-

rultuda 1940 yılında "3857 sayılı Başvekalete bağlı Matbuat Umum Müdürlüğü Teşkiline ve Vazifelerine dair Kanun" uyarınca kurulan ve 1843 yılında Basın yayın Genel Müdürlüğü adını alan birim içine "Turizm Müdürlüğü"de yerleştirildi. "İDARİ DARWIN KANUNLARI" sürecinde turizmin başat karakteri bu Genel Müdürlüğün isminin 30 Haziran 1949 yılından itibaren "Basın, Yayın ve Turizm genel Müdürlüğü" olarak değişmesine sebep oldu.

İdari teşkilat içerisinde turizm yaklaşık on yıl içinde önemli bir konuma gelmiştir. Basın, Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü, 1957 yılında V. Menderes Hükümeti (25 Kasım 1957-17 Mayıs 1960) zamanında 4951 sayılı yasa ile "Basın Yayın ve Turizm Vekaleti" adıyla kurulan apayrı bir bakanlığın çatısı altına girdi. "Turizm Vekaleti" adıyla kurulan ilk bakanlık budur ve ilk Turizm vekili Sıtkı YIRCALI'dır.

Böylece, turizm konusu başlı başına bir bakanlığın çalışma alanı içerisine alınmıştır. Gelişme Türkiye'nin koşulları içerisinde siyasi otoritenin konuya bakışı, bir Genel Müdürlükten Bakanlığa uzanan örgütlenmeyi zorunlu kılmıştır. Bu teşkilatlanmayla turizm ve turizmin tüm unsurları bir çatı altında toplanmıştır.

"Darbe"yle Gelen Darbe

"Basın Yayın ve Turizm Vekaleti" nin kuruluşundan sonra gelişen olaylar kısa süre sonra daha özgün ve kapsamlı bir kuruluşu ihtiyaç hissettirmiştir. Bakanlığın adı 265 sayılı kanunla "Turizm ve Tanıtma Bakanlığı" olarak değiştirilmiş, IX İnönü Hükümeti (15.6. 1962-25.12.1963) zamanında 8 Haziran 1963 tarihinde Nurettin ARAÇOĞLU Bakanlık görevine getirilmiştir.

Onyeddi sene Turizm ve Tanıtma Bakanlığı olarak faaliyet gösteren Bakanlık, 12 Eylül 1980 darbesinden sonra ilk ciddi darbeyi yemiştir!. İhtilalden sonra işbaşına gelen Ulusu Hükümeti (20.9.1980-13 Aralık 1983) zamanında Kültür Bakanlığı kaldırılmış; Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı adını almıştır. (10.12.1981.tarih ve 17540 sayılı Resmi Gazete). İşin ilginç kendisi de turizmci olan Turizm ve Tanıtma Bakanı İlhan EVLİYAOĞLU (Turizm Bankası Eski Genel Müdürü)'na bir Bakanlık daha hediye edilmiş ve Evliyaoğlu Kültür ve Turizm Bakanı olmuştur.

Yaz-Boz

Aradan 6 yıl geçtikten sonra yapılan hatadan dönülmüştür! II. Özal Hükümeti zamanında 02.03.1983 gün ve 20096 sayılı mükerrer Resmi Gazete'de yayınlanan 355 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle Kültür ve Turizm Bakanlığı'na dönüştürülmüştür. Yapılan kabine değişikliğiyle 31 Mart 1989 tarihinde Namık Kemal ZEBEK Kültür Bakanlığı'na ve İlhan AKÜZÜM Turizm Bakanlığı'na atanmışlardır...

Gelelim tekrar yazımızın başına: 03 Kasım 2002'de yapılan seçimlerden AKP büyük bir seçim zaferiyle çıktı. Genel Başkanı'nın milletvekili seçilmemiş olması nedeniyle Bakanlar Kurulu'nu Abdullah GÜL kurdu (18.11.2003). Hüseyin ÇELİK Kültür Bakanı, Güldal AKŞİT Turizm Bakanı oldu. Erkan MUMCU ise Milli Eğitim Bakanı idi! Erkan MUMCU daha önce de Turizm Bakanlığı yapmıştı. Bu sefer Erdoğan Hükümeti'nde birleştirilen Kültür ve Turizm Bakanlığı'na getirildi. Bu olay biraz da 1981'de yaşanan İlhan Evliyaoğlu olayına benzemiyor mu?

Yine bu olay 1989 yılında yaşanan Halit KARA olayını da biraz olsun hatırlatmıyor mu? Yüksek Planlama Kurulu'nun 20 Ocak 1989 tarih ve 89/1-2 sayılı kararıyla "Ülke kalkınmasında sektörler arası denge ve uyum imkanlarını artırmak, kaynakları birleştirerek daha etkin kullanımını sağlamak üzere" sanayi sektörü ile turizm sektöründe kalkınma ve yatırım bankaları olan Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. ve T.C. Turizm Bankası A.Ş. birleştirilmişlerdi! Bu birleşme eşyanın tabiatına aykırıydı. O yıllarda Türkiye Turizmi "Balayı Dönemi"ni yaşıyordu. Turizm Bankası'nın fonksiyonlarını daraltmak, hele hele hantal bir yapıyla birleştirerek atıl duruma getirmek değil, daha da geliştirmek, etkinliğini artırmak gerekiyordu. Ama tam aksi oldu. Yapılan işlem her iki kuruluşu da yaradı. Tam anlamıyla ne İsa'ya ne Musa'ya yararlıdı... o günlerde bu işlemin devrin iktidarına, özellikle de Özel Ailesine çok yakın olan Halit KARA'ya daha büyük önem ve "fonksiyon" kazandırmak için yapıldığı çok söylendi!

Elma ile Armut Toplanır mı?

Aritmetik ilminin en önemli kurallarından birisi "aykırı şeylerin cem edilemeyeceği"dir. Yani "elma" elma ile, "armut" armutla toplanır. Turizm ve Kültür iki ayrı alandır. Birleştikleri, keşiştikleri alanlar yok mudur? Çoğuktur! Bu onları ayrı ayrı faaliyet sahaları olmaktan çıkarmaz. Zaten sibernetik anlayış içerisinde bütün disiplinler birbirleriyle iletişim ve etkileşim alanı içersindedir. Hele turizm endüstrisi! Turizmin meselâ ulaşım ile doğrudan büyük ilişkisi vardır. O zaman Turizm Bakanlığı ile Ulaştırma Bakanlığı'nı birleştirelerdi!.. Şöyle bir gözden geçirin Bakanlıkları, bakalım hangi Bakanlık, hangi Bakanlığa yakıştıracaksınız? Turizm Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı'nın birleştirilemeyeceği, bu birleşmenin fayda vermeyeceği, esasen bunun daha önce de görüldüğü, eşyanın tabiatına aykırı olduğu... çok söylendi. Her iki Bakanlığın eski Bakanları ulaşabildikleri yetkilileri ziyaret ettiler. Anlattılar. Her iki Bakanlık da son derece önemli kuruluşlardı... Türkiye'nin bu coğrafyada ve bu tarihi, siyasi, ekonomik... şartlarda her iki bakanlığa da daha fazla önem vermesi gerektiği vurgulandı...

Bu Bakanlıklardaki yetişmiş insanlara da çok yazık olmaktadır. Turizm Bakanlığı'nın son otuz küsur senesini çok iyi biliyorum. Ben bu Bakanlık ilk tanıdığımında "küçük hariciye" demiştim. Yalnızca işlevlerinden önemli bir kısmının tanıtım olmasından dolayı değil! Çalışan personelinin de en az o kalitede olmasından dolayı. Gerçekten de Turizm Bakanlığı'nın çok iyi eğitim almış, iyi yetişmiş, dünya standartlarında bir kadrosu vardı...

Yakın zamanda o kadar çok yanlış yapıldı ki, sık sık "biz bu hali neden yedik?" diye soruduk. Adım gibi biliyorum, bir müddet sonra bu hatadan da dönülecek. Ama yazık günah değil mi, kaybedilen zaman, emek, para, insan... Kimin yanına kâr kalacak?

KKTC'nde Seçimler Yapıldı KEŞKE BU İŞ ARTIK BİTEBİLSE!..

ANATOLIA Dergisi'nde onüç yılı aşkın bir süredir yazdığım yazıların önemli bir kısmı Kıbrıs'la ilgilidir. Daha geçen sayımızda "Kuzey Kıbrıs Turizmi ve Tanıtım Atağı" başlıklı yazımda; KKTC Turizminin geniş bir biçimde tanıtımını öngören reklam kampanyası hakkında bilgi vermiştim.

Bilindiği gibi 14 Aralık 2003 Pazar günü Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde seçimler yapıldı. Ben de seçim gelişmelerini izlemek üzere 8-15 Aralık tarihleri arasında Kıbrıs'taydım. Seçim neticeleri fevkalâde enteresan çıktı: Seçimlere katılan partilerden Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) % 35.20, Ulusal Birlik Partisi (UBP) % 32.94, Barış ve Demokrasi Hareketi (BDH) % 13.16, Demokrat Parti (DP) % 12.88, Milliyetçi Barış Partisi (MBP) % 3.22, Çözüm ve Avrupa Birliği Partisi (ÇABP) % 1.99, Kıbrıs Adalet Partisi (KAP) % 0.60 oy aldılar. (Kaynak: Halkın Sesi, 15 Aralık 2003)

Bu dağılıma göre iktidarda bulunan partiler (muhalifet onlara "Statüko" yanlıları diyor) UBP 18 ve DP 7, toplam 25 milletvekili; muhalifette olan partiler (hem iktidar, hem de kendileri "Annancılar" diyor) CTP 19, BDH 6, toplam 25 milletvekili çıkardılar.

Bu tablodan herkes kendi lehine sonuç çıkardı. Ancak herkesin de buruk olduğu, tam bir sevinç yaşayamadığı ve hele "zaferden" bahsedemediği de bir gerçek!.. Muhalefetin çoğunluğu ele geçirip, meclisi işgal etme (Gürcistan Modeli!) hayâlde boşa gitti.

Ben durum karşısında hissettiklerimi açıkça ifade etmek istiyorum:

Ben bu tablodan ve seçim öncesi son bir hafta yaşadıklarından dolayı üzüntü duyuyorum...

Bence Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki insanların önemli bir kısmı psikolojik bir travma yaşamaktadır. Bir kere muhalifet sokağa ve gençlere önemli ölçüde hâkindir. Adeta Türkiye'nin 1973'lerde yaşadığı

"Umudumuz Ecevit" günleri yaşanmaktadır: "Çözüm isterik, barış isterik, Avrupa isterik..." sloganlarıyla umut ticareti yapılmakta, hayâl satılmaktadır. Bu ticaretin belki de başka ülkelerle yapılmasında bir mahsur olmayabilir. Ama Kıbrıs'ın maliyeti çok yüksektir, kaybın bedeli çok yüksek olacaktır, "yanıldım, bir dahaki sefere telafi ederim" deme imkânı yoktur. Gazimağusa'da bu durumu orta yaşlı ve ticaretle uğraşan bir Kıbrıs Türkü çok güzel özetledi: "Rahat battı, başımıza bela arıyoruz. 1974'te rahat Rumlara batmıştı, belalarını buldular: Refah içerisindeydiler, her şey leyhlerine idi; zengin olmuşlardı. Zaten papaz (Makarios) beş-on senede adada Türk de bırakmayacaktı. Adamlara rahat battı. İlle de "enosis" isteriz diye çıktılar. Üçyüzbin adamları göçmen oldu. Kan gördüler, gözyaşı döktüler, sefil oldular... Otuz yıldır yeni yeni kendilerine geliyorlar... Şimdi de rahat bize battı. İnşallah pişman olmayız..."

İnşallah pişman olmazsınız!

Dünyanın en huzurlu ülkesinde yaşayan Kıbrıs Türkleri maalesef elerinde tuttıkları imkânların farkında değiller. Herkes konuşuyor Allah konuşuyor! "Avrupa Pasaportu almaktan" bahsediyorlar. Cebinde paran olmazsa, Avrupa Pasaportu neye yarar! Lefkoşa'daki seyahat acentalarında çok cazip fiyatlarla Avrupa (Roma, Prag, Brüksel, Madrid...) turları satılıyor. Paran oldu da istedin de gidemiyor musun? Paran olmazsa zaten cebine pasaport koyamazsın! "Avrupa'da çalışacağız"! Zaten Avrupa da çalıştırmak üzere kollarını açmış sizi bekliyor...

Bundan sonra KKTC yönetiminde işler çok zor olacak. Türkiye düşmanı, ezik, saldırgan bir sürü sendika başkanı milletvekili oldu. Bu zorbalara devleti yağma edecekler! CTP'nin ilk iktidar ortağı olduğu 1993 döneminde yaptıkları gibi. Meselâ o zaman başabaş bütçeyle el koydukları Kıbrıs Türk Turizm İşletmeleri'ni altı ay içerisinde borç batağına soktular. Aldıkları kredilerle şirketi soydular. Daha sonra da batırıldılar. Devlet bankaları olan 20 trilyonluk borçlarını daha yeni bitirebildi!..

İşte böyle bir paylaşım kavgası...

Kıbrıs meselesi yüzlerce köşesi olan bir prizma gibidir. Bütün kenarları ayrı ayrı renk verir. Yüzlerce fonksiyonu olan bir yumaktır. Şimdi Verheugen, Avrupa Birliği zor durumda! Kıbrıs bizim yarım asrımızı, çok şeyimizi aldı. Sıra bunlarda! Zannediyor musunuz Verheugen ve Avrupa Birliği'nin asabiyeti bizim Kıbrıslı "çözümçü" tosuncukları çok sevdiklerinden kaynaklanıyor? Başlarına öyle bir bela alıyorlar ki, işin içinden nasıl çıkacaklar bakalım.

Kıbrıs'tan çıkmak, Kıbrıs'a girmekten daha zordur.

Keşke biz de bu işi artık bitirebilseydik!..

Dr. Melmet ÖZDEMİR, 17 Aralık 2003-Ankara